

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. NUM. LVII - FEBRER I - MCMXVIII

Número solt, 20 cts.

SUMARI

Més de l'alcalde imaginari, per R. RUCABADO.—Els partits polítics, per JOSEP MARTÍ I SABAT.—La Filosofia de B. Croce: Filosofia de la Pràctica. Econòmica i Ètica, per J. FARRAN I MAYORAL.—Lírica catalana: Després de mi, la indiferència. Els vents. Novament els vents. El clam honest, per J. MILLÁS-RAURELL.—Eudald Durán, per FERRAN SOLDEVILA.—Lletres: Llibre de les corones, de Llorenç Ribé, Pvre., per J.-M. JUNOY.—Arts plàstiques: Els deixebles d'En Gaudí, Francisco Berenguer, per JOSEP F. RAFOLS. Exposicions: Teresa Romero, per CARLES JUÑER. Iturrino, Pintura sueca, Pintura mallorquina, per EDUARD M. PUIG.—Dietari espiritual.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS
BARCELONA

SUMARI DEL NÚMERO LVI

Fetes de l'alcalde, per R. RUCABADO.—«Solvēt seclum», de C. Nyrop, C. C., trad.—Informacions de «La Revista». Enquesta Universitària, MANUEL DE MONTOLIU.—Poetes estrangers d'avui: Minuts; Prisma estrany de la malaltia, de François Parché, per J. V. F., trad.—Lletres: Els catalans a Itàlia, per R. D'ALCS. Moralitats i pretextos, de J. M. López-Picó, per A. ROVIRA I VIRGILI. Diccionari ortogràfic, de P. Fabra, per MARC FERRER. Les Cançons de Nadal, de Joan Llongueras, per J. V. FOIX. «La Nacionalidad Catalana», traducció i pròleg de Antonio Royo Villanova, per M. E. Llibre de notes de Lluís Bonifàs i Massó, escultor de Valls, comentat i publicat per Cèssar Martinell, per JOSEP F. RAFOLS.—Dietari Espiritual.

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

LLIBRES APAREGUTS :

- RAMON RUCABADO
Els editors i la llibertat de l'art
JOSEP ARAGAY
La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat
CLEMENTINA ARDERIU
Cançons i el·legies
JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ
L'infantament meravellós de Schahrazada
MIQUEL POAL AREGALL
Mots plaents i desplaents
ANTONI ROVIRA I VIRGILI
El Nacionalisme
JOAQUIM FOLCH I TORRES
Meditacions sobre l'arquitectura
JOAN SACS
La moderna pintura francesa fins al cubisme
ALEXANDRE PLANA i altres
L'obra d'Isidre Nonell
MIQUEL FERRÀ
Cançó d'ahir
LL. NICOLAU D'OLWER
Literatura catalana. Perspectiva general
ENRIC JARDÍ
Les doctrines de Georges Sorel
J. M. LÓPEZ-PICÓ
Moralitats i pretextos
J. FARRAN I MAYORAL
La renovació del Teatre
E. DURAN REYNALS
Quatre Històries

EN PREMSA :

- PAUL CLAUDEL
La creixença del temple
Trad. i Pref. de Joaquim Folguera
JOSEP CARNER
Les planetes del verdum
JOSEP M. DE SAGARRA
Cançons d'Abril i de Novembre
Hi han en preparació obres de Enric Prat de la Riba, Francesc Pujols, Eugeni d'Ors, Joaquim Folguera, Joan Alcover, Alexandre Plana, Carles Riba, Josep M. de Sagarra, etc.

Col·lecció de lírics mundials

Venus i Adonis

de W. SHAKESPEARE

Trad. de M. Morera i Galicia
Prefaci de Josep Carner
(SEGONA EDICIÓ EN PREMSA)

EN PREPARACIÓ :

- GEORGIQUES CRISTIANES
de FRANCIS JAMMES
Trad. de Maria A. Salvà
Prefaci de Josep M. de Sagarra
POESIES de RICARD DEHMEL
Trad. de Josep Lleonart
Prefaci de Manuel de Montoliu
CANTIC DELS CANTICS
I EL LLIBRE DE RUTH
Trad. de Carles Riba
HIMNES SACRES de MANZONI
Trad. de Llorenç Riber
EL·LEGIES de ANDRÉ CHÉNIER
Trad. de Joan Arús

Hi han ademés en preparació traduccions de l'Antologia grega, de Pindar, de Miquel Angel, de Ronsard, de Coleridge, de Tennysson, de Goethe, de Shelley, de Keats, de Prudenci, d'Horaci, de Pascoli, de Baudelaire, de Claudel, de Teixeira de Pascoaes, etc.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. — N.º LVII — FEBRER 1 - 1918

MÉS DE L'ALCALDE IMAGINARI

No hem d'oblidar tampoc que va ésser ell qui promogué la decissió municipal de hostatjar a la Ciutat i atendre per compte d'ella un nombre fixe de cent ferits de la guerra, cinquanta de cada un dels dos grups bel·ligerants presos els uns i els altres al front més pròxim. Cal—digué—que la Ciutat es solidaritzi així — ni que sigui d'una manera limitada — amb les ciutats i els pobles que són germans i veïns nostres, lligats ja amb nosaltres amb vïnculs de civilització, pel comerç intel·lectual i econòmic. Car si és inhumana la indiferència entre veïns, i la manca d'ajuda entre els amics, ho seria també que nosaltres, privilegiats fins ara per la sort, ens situéssim en inhibició voluntària de la tribulació i del dolor de les terres i les ciutats que foren en la pau bones amigues nostres. Participem doncs per la pietat positiva, per la caritat activa i pràctica a la tragèdia llur, i tantdebò jamai hagi d'establir-se la reciprocitat.

No li fou certament planera la realització del geste. En primer lloc, ell, qui havia iniciat el col·locar a la Galeria de Catalans Il·lustres, els retrats d'Aragó, d'Orfila i de Cessari Joffre, ell qui era, ja feia molts anys membre de la «*Société des Amis de Paris*» i deia que en l'embelliment i conservació de París tots els llatins hi tenim dret, ell a qui molts, doncs, teníem per unilateral, rebutjà, des del primer moment la solució partidista

de la hospitalització única de personal dels Aliats. Mes ell omplí de tal foc i alt sentit de germanor humana el concepte abans acomodaticí i inhibitori de neutralitat, que convencé als sectaris filistes i fobistes, i conseguí i tot per la obra no solament cabals públics, que poc hi hagueren abastat, sinó una quantiosa aportació de voluntats privades.

Ni les fastuoses i multicolors sales dels hospitals nous ni les clíniques aristocràtiques foren aprofitades. Digué que la caritat ha d'ésser sempre una escola i més en el cas present, essent de suma conveniència la preparació—si vis pacem para bellum—de tècnics i material per a l'hospitalització de guerra. Ell, doncs, féu construir grans barraques de campanya, i les dotà de tots els perfeccionaments. Formà llavors un cos voluntari de metges i d'infermeres, i encoratjà—s'ha de dir, amb notable succés,—l'enrolament de dames i donzelles dels millors estaments barcelonins.

Establí la condició de que cap dels hostatjats es reincorporés després de la cura, sinó que romangués aquí, mantingut llavors per compte dels Estats respectius. També exigí la desaparició de tot uniforme militar, per a la millor convivència dels abans enemics, ara hostes indistintament de la ciutat.

Fou moment d'emoció l'arribada del primer tren de ferits, a Barcelona. Un cert

silenci sedant de cambra de malalt mitigà des d'aquell punt moltes estridències ciutadanes. Entre altres conseqüències, desaparequeren les caricatures sagnants dels kiosks, i es temperava un xic el llenguatge dels cronistes i comentaristes de la guerra, per atenció als sagrats forasters. Les penyes platxerioses i les desvergonyides apostes pro i contra, també es moderaren. Alguns teatres de vodevil plegaren, perquè certes rialles semblaven llavors sacrílegues.

Quan li digueren que bé prou participàvem i participaríem de la guerra, per les conseqüències econòmiques, responia que el contacte immediat d'alguns efectes cruents de la guerra, seria el més eficaç estímul per a prevenir i lluitar contra els perills indirectes.

La Ciutat de Barcelona—escrigué l'Alcalde a la fi d'un bon—compleix un deure de consciència recollint un bocí del gran sacrifici universal i fent el possible per mitigarlo amb els seus recursos naturals i personals, donant son aire i sol, i afegint-hi els seus serveis, per a empètir una espurna de la gran aflicció de l'humanitat. I demanem tots que per aquest sacrifici petit de la ciutat vulgui Déu lliurar-nos definitivament d'ésser també arrojats a la catàstrofe.

El nom de Déu tornava llavors a estampar-se, en una allocució d'una Autoritat civil; tornava llavors a ésser invocat damunt els murs dels carrers de Barcelona. Feia molts, moltíssims anys que això no succeïa.

R. RUCABADO

ELS PARTITS POLITICS

(ASSAIG DE FILOSOFIA POLITICA)

Massa complexa, massa intensificada és la vida de les societats, fins en ses primitives i rudimentàries fases, perquè no apareguin quasi espontàniament en elles, diversos orgues, qual funció consisteix en anar orientant, dirigint en cert sentit els organismes reguladors de l'activitat política de l'Estat respectiu, d'acord amb les successives fluctuacions, amb les canviants necessitats que porta en si el pas perennal del temps.

Això, que és la raó essencial de l'existència del *partit polític*, és també ço que fonamenta sa constant i universal diversitat. Trobant-se la vida social influenciada per innombrables elements de tot ordre, resulta difícil per part d'un sol de dits elements—anc que sigui el que en un moment donat assumeixi la direcció d'aquella—poder determinar la trajectòria o modalitat que *pendrà* o *ha de pendre*; i per això és que han d'existir matisos col·lectius d'opinió, diversitat de sentiments i d'idees feta agrupament orgànic, al qual és al que en definitiva responen els *partits polítics*.

Mes com tota cosa que viu, que no té la immobilitat de la mort, els partits polítics han d'haver-se anat transformant en llur manera,

d'ésser, han d'haver evolucionat en llur estructura i finalitat, oferint matisos de tendències i de constitució, concordants amb les modalitats del mitjà social en el que actuen. Així com la funció de l'Estat en els moderns pobles industrials no és la mateixa que en els pobles militars dels segles xvii i xviii, ni són iguals tampoc els caràcters que en conjunt presenten les societats antigues i les migevals, per exemple, també han de diferenciar-se cadascú dels grans orgues de propulsió o de coordinació de la vida col·lectiva d'un poble quan se l'observa en dos períodes apartats de sa vida. L'elaboració intensa de noves idealitats polítiques i socials en el gran forn de la consciència d'un poble viu, ha d'influir en el caràcter, en els canviants que van prenent tots aquells orgues, i per tant també els partits polítics, els quals poden així realitzar normalment llur missió d'anar comunicant a la vida política d'un poble les constants palpitations de la massa social.

Sembla succeir, en l'evolució d'aquests instruments d'impulsió i d'equilibri polític a la vegada, un fenomen oposat al que sembla ésser llei general de la vida de les societats hu-

manes. Així com aqueixes van evolucionant vers una major desintegració de funcions i de fins respecte cadascú de sos orgues, en canvi en l'evolució dels partits polítics, aqueixa tendència, aqueixa llei—que en el món econòmic se'n diu de la divisió del treball—no s'hi veu ben caracteritzada; observant-se més aviat una tendència o llei contrària, d'una progressiva integració, una simplificació constant de fins a través de l'aparent diversitat dels mateixos. I és lògic que així succeeixi, doncs, en els primers passos d'un poble vers l'esdevenir, quan aquell comença a sortir de les nebulositats de son primitivisme per a entrar en la via indefnida de les perfeccions i excel·lències de civilització, cadascuna de les necessitats socials que van sorgint i fent-se sentir, origina tot seguit una instintiva aspiració a satisfer-la dins el conjunt amorf de la col·lectivitat. No es pot determinar encara un ordinament sistemàtic de les necessitats noves, ni en conseqüència es poden agrupar els expedients de tot ordre que es poden oferir per a atendre les dites necessitats. En resum, podríem dir que a cada problema que sorgeix en el període primitiu de les societats, sorgeix tot seguit una eclosió d'agrupaments socials (embrió dels partits polítics) nascuts per a resoldre, quasi exclusivament, tal problema.

I és que els partits polítics ja ben caracteritzats, és a dir, com a agrupaments orgànics la unitat vital dels quals prové de posseir llurs components unes conviccions comuns respecte de la totalitat o de gran part dels fins de l'Estat en que actuen, necessiten per a existir que dit Estat hagi adquirit cert grau d'importància i complexitat. Així veiem que no tan sols en el període primitiu dels pobles civilitzats no s'hi veu aparèixer, anc que emboirats per la boirina de les llunyanies seculars, cap organisme que es pugui calificar de veritable partit polític; sinó que ni en aquells pobles en que malgrat representar un moment lluminós de la civilització humana no ha tingut llur Estat el grau necessari d'extensió i complexitat, es pot apreciar l'existència de partits polítics. En les ciutats gregues, en Roma, en les repúbliques italianes migevals, és a dir, en tots els noms condensadors d'un estat de civilització, veiem iguals caràcters de primitivitat, igual falta de desenrotllament orgànic, igual varietat apriorística en els organismes que es poden presentar com a precedents o substituïts dels

partits polítics. No era en realitat tal, el patriat romà, per exemple, sinó un aglomerat de diverses tendències socials i polítiques, a vegades, fins oposades entre si, i tan sols unides accidentalment, com tampoc eren veritables partits polítics les innúmeres fraccions que sota diversos noms dramatitzaren la vida italiana migeval.

I és que durant totes aqueixes etapes de l'evolució humana encara no s'havia arribat a assolir aquell grau d'amplitud i complexitat de la vida política que representa la definitiva implantació o almenys la tendència a aconseguir-la, del nacionalisme. Per això quan comencen a aparèixer en tot son desenrotllament orgànic els partits polítics, quan aqueixos esdevenen ja com un engranatge necessari per al normal funcionament de la màquina política de l'Estat, quan contribueixen a intensificar la vida política fent que la vida social es normalitzi i no sigui quasi més que el rendiment a poc a poc dipositat pel corrent d'aquella, és en l'època moderna en la que els pobles civilitzats han arribat ja per la virtualitat de llur consciència nacional a un estat d'intensificació política que els fa aptes per a una superior i continuada vida de perfeccionament col·lectiu. No crec jo que depengui en absolut l'existència i vitalitat d'uns partits polítics veritables del major o menor nombre de llibertats de què gaudeixin els ciutadans, ni de la major o menor intervenció que aqueixos tinguin en el Govern de llur país; el ciutadà de l'antiga Atenes tenia quasi tantes llibertats i segurament més intervenció en el règim de sa ciutat que l'anglès d'avui dia, i malgrat això, era molt diferent la rudimentària vida de ço que forçant el llenguatge se'n podria dir els partits polítics a Atenes, de la vigorosa constitució d'un partit polític d'Anglaterra. I és que la saba de què es nodreixen els partits polítics no és altra cosa que aquella plenitud de vida col·lectiva que s'origina d'un floreixement de disciplina, de cultura, de riquesa, de totes aquelles valors socials, en fi, que es poden millor desenrotllar en una forma superior de l'evolució política com és la nacionalitat.

Aqueixa és la veritable arrel de la qual emergeixen els partits polítics; doncs una major o menor participació dels ciutadans en el govern de l'Estat vé a ésser tan sols com una mena de benefactora atmòsfera dins la qual aquells poden millor desenrotllar-se i servir millor el

progrés de la col·lectivitat. Aqueixes llibertats i aqueixa participació en el govern, determinen una major aptitud en els partits polítics per a recollir totes les energies de la massa social i fer-les entrar en el corrent de la vida política per a convertir-se a la vegada en fecundadores d'altres energies socials que encara resten en estat de potencialitat.

Estudiada la gènesi i aparició dels partits polítics com a orgues normals d'una superior evolució de l'Estat, anem ara a considerar el funcionament, la vida dels mateixos en relació amb les diferents condicions en què es pot trobar l'Estat en què aquells es desenrotllin.

Els pobles tots, en llur etern peregrinatge, atravessen períodes de benaurances, als quals, i com obeïnt a misteriosa i fatal llei de compensació, segueixen èpoques de decadència, de penombra. És natural que mentres plani la prosperitat col·lectiva, totes les institucions, totes les manifestacions de vida d'aquell poble han de veure's també influïdes per un corrent d'optimisme alentador d'ideals cobejances; com és lògic que una malaureja col·lectiva repercuteixi en tots els particulars orgues de vida social, determinant en certa manera llur funcionament.

Si, doncs, l'estat de salut en el cos social influeix en tots sos orgues, així com l'estat de malaltia origina també anàloga correspondència, és natural que molt distint caràcter—tot i conservant llur pròpia essència—han de presentar també els partits polítics d'un Estat, segons hagin de desenrotllar llurs energies en un poble acaronat per les aures de la prosperitat o abatut per les ventades de la dissort; diferents han d'ésser les característiques que presentin en una època de normalitat constitucional o en una d'agitació constructora. Mentre que en els períodes de normalitat les grans forces socials d'un poble sistemàticament es coordinen segons llei de vital harmonia i subordinació i guardant a l'ensem una constant equació amb el funcionament dels partits polítics; en canvi quan un poble es troba en una situació d'intern i anormal desequilibri, es destrueix aquella equació a conseqüència d'haver-se dissolt aquella harmonia i subordinació entre les forces socials propulsores de tota la vida del poble. Ja no tenim en aquest estat d'anormalitat, de crisi més o menys constitucional, un gran partit conservador, autoritari, socialista—en cert sentit de la paraula i

en quant pot significar una major cura dels interessos de la societat—; qual partit sigui quasi només que l'instrument d'acció política i de renovellament de què es valen les grans forces socials—propietat, família, alts interessos espirituals—per a poder curar servint de sustentacle dels pobles, tot i curant admetent la indefinida sèrie de reformes que en ses accidentals modalitats pot fer viables l'evolució de la humanitat. En canvi s'observa en aqueixos períodes d'anormalitat i de crisi constitucional com una certa exacerbació del radicalisme polític, de l'esperit reformista, destructor d'abusos reals i ficticis, i que, en últim terme, potser no ve a ésser més que una circumstancial imposició d'aquell individualisme primitiu, igualitari i destructor de tota obra de superior riquesa espiritual.

Aqueixa recrudescència del radicalisme, i aquell cert esmortuïment del sentit conservador obeeixen que durant els períodes d'anormalitat d'un poble; perquè és en aqueixos períodes, quan, per la mateixa confusió d'elements socials en què s'engendren i en què és desenrotllen, en quasi totes les classes de la societat hi germina fecundament la idea i el sentiment de la necessitat d'un renovellament constitucional del poble respectiu. I es compren que així sigui perquè una societat es descompon i s'agita mercès a l'acció continuada de veritables abusos de poder i d'aparents extralimitacions d'autoritat, que moltes vegades serveixen de pretext perquè noves formes socials puguin posseir l'esfera d'influència que aquelles aparents extralimitacions i abusos les hi vedaven. Essencialment, totes les lluites, totes les oposicions dels partits polítics, així en èpoques d'anormalitat com en les tranquiles i calmes, provenen que un d'ells—el que està en possessió de poder,—protegeix un costum, una tradició, una reforma, atacada per l'altre partit en nom d'idees i sentiments nous, ja provinents. L'estranger, ja determinats per impulsions vives de la consciència nacional.

En canvi, i per la mateixa raó d'equilibri vital, quan una societat es troba en un període de normalitat constructora, influeix en quasi totes les manifestacions de la vida col·lectiva. I és que funcionant normalment una societat civilitzada, totes ses energies vitals poden desenrotllar-se amb plenitud de força, la saba de vida que les mateixes representen no troba en-

cara cap d'aqueixos punts d'obstrucció que fatalment s'originen en envellir-se un règim, en enmalaltir una civilització.

Entengui's bé que en dir que domina en dits períodes de normalitat constructora un sentit conservador, prenem la paraula en una ampla i comprensiva accepció, no volent dir per altra part que desapareguin en absolut, per faltarlos la raó d'ésser, els partits de tendències radicals i reformadores; aqueixos vénen a ésser com a perennes estimulants de l'activitat creadora dels pobles.

Baix aquest criteri crec justa la frase de Tarde que el partit *governamental* representa l'optimisme i el d'*oposició* el pessimisme, puix que el darrer acostuma a pendre en sa actuació pràctica immediata l'exclusiva forma de *negació* de l'obra del primer, en lloc de representar una *visió complementària* de la mateixa. Així no és estrany que en les èpoques d'acció col·lectiva, ràpida i vigorosa que de quan en quan atravessen els Estats i davant, l'aparent unanimitat de pensament nacional sembli desaparèixer momentàniament el partit radical. I no és que desaparegui, sinó que llavors esdevé més pràctic, en el noble senti-

de la paraula; llavors arriba a realitzar la integritat de la seva essència en adquirir un sentit de relativitat i de contingència sense deixar d'estar vivificat per l'espurna engendradora de constants idealitats.

Els partits polítics, no essent pures entitats metafísiques, s'han hagut d'anar emmotllant a la realitat social, en el sentit que cada partit ha vingut a poc a poc a tenir per primordial missió la de satisfer les aspiracions de la classe social o del conjunt de classes socials que les circumstàncies de cada moment històric fan jugar un predominant paper en l'actuació política del poble respectiu.

Volem dir, doncs, que es va dibuixant la finalitat dels partits polítics, en el sentit d'ésser instruments de coordinació social. Les oposicions de les idealitats i dels interessos de classes, perden una mica de llur virulència i aspresa en propugnar-se com a conseqüència d'una visió integral de la missió de l'Estat, en deixar d'ésser exclusivament qüestió social (per essència unilateral i exclusiva) per a convertir-se en qüestió política (essencialment comprensiva i harmònica).

JOSEP MARTÍ I SABAT

LA FILOSOFIA DE B. CROCE ⁽¹⁾

FILOSOFIA DE LA PRÀCTICA. — ECONÓMICA I ETICA.

L'activitat pràctica en les seves relacions.— Hem distingit en l'Esperit, després dels moments de la Intuïció (art) i el Pensament (filosofia) el moment de la Voluntat (pràctica). Hem vist com sols per un arbitri de la psicologia pot considerar-se aquest moment deslligat dels altres dos, bastant-nos per això considerar en qualsevol home, en qualsevol moment de la seva vida, com se manifesten en grau més o menys intens, intuïció, pensament i pràctica. Sols l'accentuació en un d'aquests moments no la desaparició de cap dels altres dos, pot justificar en certa manera la distinció que fem entre home pràctic, home contemplatiu i home pensador.

La forma pràctica de l'Esperit te caràcter propi: el de voluntat distinta del pensament: el raonament roman pura teoria si la voluntat no

vol. Per això la voluntat no s'educa amb preceptes ni teories sinó exercitant-la, per mitjà d'ella mateixa. I quan en nosaltres una voluntat sorgeix, no és per raonaments que la favorim o contrastem, sinó per actes de voluntat favorables o contraris oposant o sumant una volició a una altra (1).

(1) Mants pensadors neguen la forma pràctica de l'Esperit, de dues maneres: negant que sigui activitat espiritual, o admetent-la com espiritual, emperò no com a distinta de la teòrica. Els primers se fonamenten en que mentre se fa no es té consciència del que es fa; per a tenir-ne consciència caldria suspendre l'acció i jutjar-la. Emperò si bé es mira, tampoc l'artista, tampoc el pensador tenen consciència del que fan en el moment del pensament o de la intuïció. I és que cal no confondre consciència reflexiva, crítica, amb consciència «sentida», posseïda, sense la qual seria impossible la més petita intuïció, els més ínfims raonaments o actes. Els qui identifiquen la voluntat amb el pensament, confonen pensament lògic, històric, amb «pensament volitiu» i la volició manca en el primer. No nega la forma pràctica l'afermar que voluntat és en el fons un pensament que es té ferm, que s'imposa; el mateix fet d'aquesta resistència, d'aquesta imposició, aferma un element distint del pensament: la voluntat. Altres, finalment, confonen la forma pràctica de l'Esperit amb el «Sentiment», com a reacció sentimental envers les percepcions i els pensaments. El Croce nega que existeixi aquesta forma espiritual del sentiment. Sentiment s'entén en varies maneres. Com a classe de fets psicològics, manifestacions rudimentàries de l'esperit, petites intuïcions, percepcions, tendències. El Croce no admet, com sabem, aquesta distinció de graus. Una intuïció petita, rudimentària, és ja intuïció. Al Sentiment també se dona el caràcter «empíric» de condicions i processos psíquics respecte una matèria empíricament determinada (amor de la pàtria, de la Natura, etc., etc.) Altres confonen sen-

(1) Vegi's «La Revista» des del nombre L.

L'activitat pràctica presuposa, doncs, la teòrica. Sense conèixer no és possible voler. Tal la coneixença, tal la voluntat. Adhuc en el cas més agut, en el de l'home *ignorant* qui, es diu, serveix per la vida, mentre al savi *les ales de gegant l'impideixen caminar*, no pot admetre en realitat que aquell ignori allò per a què serveix, ni que el savi, malgrat son saber, sàpiga allò que no pot fer. El voler és la salut de l'esperit cognoscitiu; és allò qui el fa viure, mes no pot substituir-se-li: això seria negar la força que cal promoure. Així, el Croce rebutja enèrgicament el pragmatisme en el sentit d'acció com a coneixença, *de voluntat de creure*, etc. Quan el filosof diu *jo vull* és perdut per a la veritat.

Es clar que la coneixença requerida per l'acte pràctic no és la de l'artista ni la del filosof; és en realitat aquestes dues quan cooperen en l'història; en *la situació de fet*: és la *coneixença perceptiva*. Per ço es parla del cop d'ull segur i penetrant de l'home d'acció, a qui cal tocar sempre de peus a terra, conèixer la situació històrica sempre nova, i aquesta situació, i *només ella*, és el que determina la volició. Aquí es nega que a la volició precedeixi una forma especial de judicis pràctics mitjancers entre percepció i voluntat, conceptes de béns ideals, o fins, o judicis valutatius qui valen per al futur. El futur no es pot conèixer i no podem dir mai en realitat «farem tal cosa», perquè no coneixem la situació de fet que ens caldrà resoldre. Un ideal no precedeix a la volició sinó que és resultat d'una volició anterior determinada per una situació històrica donada. Es errat, doncs, parlar en la pràctica de fins i de mitjans. No hi ha mitjà ni fi, sinó situacions de fet, sempre noves, que cal resoldre de manera nova. Així, Voluntat voldrà dir volició del desconegut, respondrà encara algú? La resposta es desprèn del que acabem de dir; no es pot voler el desconegut perquè sense la precedència de dades de fet, de situació històrica no pot voler se. Se vol sempre el conegut. També contradiu això la creència en la vo-

luntat com en un disseny o plan fixo que es va realitzant. Tots podem recordar ara com ens cal a cada punt variar el plan, el disseny que enèrgicament ens havíem proposat.

luntat com en un disseny o plan fixo que es va realitzant. Tots podem recordar ara com ens cal a cada punt variar el plan, el disseny que enèrgicament ens havíem proposat.

D'aquí que no hi pugui haver ciències pràctiques normatives i el Croce anomeni la seva, no *Filosofia Pràctica* sinó *de la Pràctica*.

Es inscindible, doncs, l'acció de la seva base real. Les conseqüències d'aquesta teoria crociana són importantíssimes en la discussió de les teories més corrents i admeses. No es pot, per exemple voler en abstracte, tenir bona intenció i obrar malament; la volició és sempre concreta; no hi ha intenció d'una banda i volició d'una altra, sinó sempre intenció-volició. Roman doncs injustificada la moral qui tan vulgarment s'anomena jesuítica. Qui diu voler la mort o la pèrdua d'un altre no per elles mateixes sinó per salvar el propi honor o per servir un ideal més alt o per major glòria de Déu, en realitat el que vol és la mort, la pèrdua d'aquell home per a satisfer una passió, un fi purament individual, per tant immoral. La situació real no és la imaginada o pensada o creada en aquella ocasió per a justificar-se, sinó la ocasió, la situació històrica mateixa; la existència o la prosperitat del proïsme, en un cas determinat.

Tampoc és possible errar *de bona fe*, realitzar cosa distinta de la que es creu. Com ja hem vist, el poeta qui en crear la seva obra pensa en l'aplaudiment del públic o en l'afalac de l'editor, sàp que no fa en aquell moment obra artística sinó acte pràctic i útil per a ell.

Erro, doncs, no vol dir ignorància, no saber, obscuritat, dubte, inconsciència, sinó l'afirmació de saber el que no es sap, d'haver fet el que es sap no haver fet. S'ignora sempre, ja que l'ignorància és com el ressort que empeny a saber; però s'erra perquè es *vol* errar. Justificació, doncs, de les mesures pràctiques per a esmenar, castigar, consellar els qui erren: des de l'educació de l'infant a la ordenació social, a la crítica de tota mena, i als mitjans per a guarir els folls o millorar els anòmals. Justificació d'aquesta *inquisició* contínua de les accions humanes que tots efectuem, de la Santa Inquisició que és verament santa, diu el Croce, i que per això viu en la seva eterna idea (1).

(1) «Aquella Santa Inquisició qui morí era noresmenys que una seva encarnació contingent històrica. I àdhuc aquesta encarnació contingent degué ésser per cert temps, justificada i benèfica, ja que pobles enters la invocaren i defensaren, ja que homes d'ànim altíssim la fondaren i severament, imparcialment, la executaren, i eis mateixos adversaris l'aplicaren per ús propi i

El tenir present aquest fonament ver, filosòfic, no impideix és clar, per altra banda, que en la pràctica cotidiana no hagin de tenir-se en compte d'una manera empírica i relativa les distincions entre errors de bona i de mala fe, i els aculli amb més o menys tolerància.

Hem vist com considera el Croce empírica i arbitraria la distinció entre esperit i natura i com tot l'existent és per ell una substància única, l'Esperit. El que se'n diu matèria, moviment, modificació material, és ja inclòs en l'acte espiritual el qual se pot dir en certa manera que és rodó, pesant, en un mot físicament determinable. Volició no va seguida d'un moviment de cames o braços, és aquest moviment mateix, material pel físic, espiritual pel filosof, com no hi ha poesia sinó en paraules, pintura sinó en colors, etc. No existeix el més petit fet volitiu, el més fugitiu desig que no sigui ja un moviment. Com no hi haurà intuïció sense expressió, no hi ha acció sense volició ni viceversa.

Però si la volició coincideix amb l'acció no coincideix amb l'esdeveniment.¹ L'acció és obra del singular, l'esdeveniment del Tot. D'aquí dites vulgars com l'home proposa i Déu disposa, etc. Obrar no és *preveure* com ja es pot comprendre del que hem dit relatiu a la no coneixença del futur. Nosaltres obrem com volèm; debem obrar moralment; el resultat no depèn de nosaltres. Així no es pot jutjar d'un home per l'èxit; mil exemples tenim de generals ineptes, d'homes d'Estat sense mèrit propi a qui els esdeveniments donen honors immerescuts etc. És l'intenció-acció que cal tenir en compte en jutjar, no l'èxit.

En parlar de jutjar, cal fer les mateixes distincions que fèiem respecte la crítica, l'història de l'art. Com hi ha el gust o consciència o sentiment artístic qui fa reproduir en l'esperit del contemplador la intuïció de l'artista, hi ha el gust pràctic, immediata consciència de la valor de l'acte volitiu (simpatia, entusiasme per certes accions, etc.); gust que no és distint de l'acte volitiu sinó el mateix acte que contemplem, amb el qual acabem per unificar nos.

Emperò gust no és judici. Com la crítica

els turments foren contrapostos als turments; per això Roma cristiana perseguí als herètics, així com Roma imperial havia perseguí als cristians, i els protestants cremaren als catòlics així com els catòlics als protestants. Si en els nostres jorns certs expedients tan feroces s'han posat de banda (s'han abandonat definitivament o persisteixen sota diversa aparença?) no per això se deixa de premer pràcticament sobre els manipuladors d'erro.

d'una obra no és la seva contemplació. El judici pràctic coincideix en tot amb l'històric que ja hem estudiat, el qual aplica a la cosa coneguda, a la situació històrica, un concepte: en el cas que estudiem ara, el concepte de la activitat pràctica en la seva universalitat i les seves formes o sotoformes particulars. Aquest judici deu referir-se sempre a l'acte volitiu l'intenció, la voluntat, l'acció, però mai al resultat o esdeveniment. Per això si es poden judicar els homes no es pot judicar la història. La història és obra del Tot i tot el que ha estat devia ésser; «allò que és verament real és verament racional.» (Pot jutjar-se l'acció d'un Pericles, emperò és un erro blasmar per exemple l'edat mitjana en nom de l'antiquitat, perquè l'edat mitjana, contenint en si l'antiquitat i a més quelcom de nou, representava un ver progrés, etc.)

Hem considerat filosòficament el fet de la activitat pràctica, és a dir no *psicològicament*, no en la fragmentació del real classificatòria que realitza la Psicologia. Si és necessari però no confondre mètodes aplicant-los on no cal, és precis reconèixer a quiscun la pròpia valor. La psicologia com a *descriptiva* pràctica, amb les seves classificacions de passions, caràcters, sentiments, té per a tots nosaltres gran utilitat en tot moment de la vida. Tenen lligats com són estretament amb la psicologia, les normes, màximes, regles, preceptes; aquestes són, en el fons, les mateixes classes psicològiques pronunciades amb to imperatiu. Unes i altres no són coneixença, no son filosofia, no s'apliquen mai al cas concret, sempre nou; emperò ens serveixen de guia, de punt d'apoi, d'aproximació. Les classes, les regles psicològiques, desapareixen quan una vera concepció filosòfica les absorbeix. És el que passa amb les retòriques, poètiques, teories de les arts, gramàtiques. És el que passa amb les casuístiques, tan útils com a guia del sacerdot emperò que mai li resolen la situació de fet sempre nova, etc.

La descriptiva pràctica i els seus derivats, Regulística, Cassuística, tenen la seva utilitat i per altra banda la seva autonomia. Elles no deuen invadir el terreny de la filosofia. Però la filosofia no deu invadir el d'elles, usurpar-les atribucions, en qual cas se produeixen, com en el primer, erros lamentables. Res més perillós en la esfera de la Pràctica que el *Filosofisme*, amb les seves fredes, estèrils, generalit-

zacions de virtuts, vicis, béns, deures, afectes i passions, o els seus absoluts principis ètics fonamentats en les classificacions empíriques de la Psicologia.

L'activitat pràctica en la seva dialèctica.— El voler, l'acte volitiu, és necessitat o lliure? Heu's-aquí un problema qui ha passonat els esperits al llarg dels segles. La solució crociana és afirmar que l'acte volitiu és necessari i ensems lliure. La volició neix d'una situació de fet, qui canviant ens farà canviar de volició; la volició és, per aquesta banda, necessitada. Per altra banda, la volició és lliure perquè no es redueix a la situació de fet, ni la repeteix formant-ne un duplicat, sinó que produeix quelcom divers, qui modifica la situació de fet crea quelcom que no existia.

Aquesta unió indisoluble i feconda de la llibertat i la necessitat, de llibertat i el seu contrari, és la unió indisoluble de bé i de mal, de positiu i negatiu, d'afirmació i negació que hem vist en parlar de la lògica crociana i que coneixen prou els un xic familiaritzats amb la filosofia hegeliana. En Filosofia de la Pràctica el bé serà la realitat del voler, la voluntat el mal, la irrealitat l'antivoluntat. Ni l'un ni l'altre manquen mai en quiscun de nosaltres en cap moment de la realitat, formant el ritme d'ésser i no ésser, la contínua eterna victòria de l'ésser sobre el no ésser, de la Vida sobre la Mort (1).

I no hi ha distinció d'aspiració o fi, entre bé i plaer i entre voler el bé i voler la felicitat; plaer és el bé mateix, dolor el mateix mal; plaer i dolor són, doncs, en la mateixa relació d'opostos, de positiu i negatiu. Voler el bé és voler el plaer, la felicitat la vida; l'activitat qui triomfa del dolor, de la infelicitat, de la passivitat dolorosa, de la Mort.

En tractar d'aquesta lluita eterna del bé contra el mal, sol posar-se el problema de les passions i la lluita que el voler sosté contra elles. Es el voler cosa distinta de les passions? El Croce ho nega de la següent manera: tots, en tot instant, àdhuc quan la més apremiant

(1) Remarqui's bé aquesta afirmació crociana; no és sol en l'individu que es realitza constantment aquesta lluita de l'Ésser contra el no Ésser; aquest triomf etern de la Vida sobre la Mort és com el Tot i constitueix el progrés còsmic i enriquiment constant de la realitat, «l'evolució.»

L'ésser i l'activitat, diu el Croce, no són altrament concebibles sinó com coneixem l'ésser nostre que és consciència; la ciència mateixa accepta en son empíric atomisme, una infinitat de consciències cada cop més rudimentàries. «Pot dir-se en tota veritat que tot el món, tota la natura en la seva intimitat anhela el bé i avorreix el mal; destil·la tota de llàgrimes i tremola tota de joia; la lluita i la victòria són en tot punt i en tot acte de la vida universal.»

situació de fet sol·licita el voler nostre, som camp de batalla de volicions múltiples, infinites: mes en lloc de disoldre'ns, perdre'ns en aquesta infinitud, qui ens destruiria, ens atemem a una volició única, és a dir a un acte únic, qui rebutja totes les altres i les domina. Aquesta volició predominant és la que se'n diu *volició*, contra les altres rebutjades qui es designen correntment amb el nom de *passions*. Aquestes seran el mal en sa multiplicitat dolorosa i la volició única triomfant serà el bé; emperò una i altra són volicions; puix totes les passions rebutjades podran en moments ulteriors esdevenir volicions predominants.

La distinció del voler, la voluntat, les passions, sols pot entendre's, doncs, no en sentit filosòfic sinó en sentit empíric. Cal eliminar, però, la concepció errada inadmissible àdhuc en el terreny empíric de la joia i el dolor, el content i el descontent, la tranquil·litat i el remordiment, etc., com a passions, fonamentada com hem vist en les distincions dialèctiques de llibertat, antilibertat, bé i mal. En canvi seran justificables empíricament les distincions fonamentades en la vària determinació de l'activitat volitiva, segons els objectes (passió per la celebritat, per la glòria, per l'amor, per la política, etc.) I, sobretot, quan se consideri la passió com inclinació o *hàbit* de desitjar o voler en una certa direcció. Així se diu que virtut és passió o hàbit d'accions racionals i vici el contrari, etc.

Passions, hàbits, així, constitueixen classes psicològiques de caràcter empíric, el que vol dir que no tenen fixesa absoluta, puix la realitat, en grau més o menys fort, les modifica en tot moment. Emperò aquesta fixesa relativa més o menys resistent al canvi, és el veritable fonament de la nostra individualitat; forma aquelles disposicions personals que no són en si morals ni immorals, i que es pot i es deu utilitzar *per la bona causa*. D'aquí les màximes referents a coneixe's a si mateix, a seguir la pròpia vocació, etc. D'aquí la diversitat de caràcters a la que no es pot oposar sense incórrer en pedanteria o injustícia un rígid uniformisme. Se pot ésser sant amb un caràcter dolcíssim; mes la violència batalladora no ha impedit a altres homes la santedat. No cal confondre en fi aquest respecte per l'individualitat de quiscun amb les errònies teories respecte la llibertat per al bé o el mal indistintament, per al vici, per a la crudeltat, etc.

Això és confondre el fons indiferent moralment de cada individu, el *temperament* amb el *caràcter*, que és el temperament utilitzat per al bé.

L'Unitat del teorètic i del pràctic.—Hem afermat en començar aquest article que la coneixença és el precedent necessari de la volició; no podem voler sense conèixer de primer; emperò no podríem conèixer si no hi hagués en nosaltres una voluntat constitutiva qui ens empenyís a conèixer, i ara afermem que la voluntat és precedent de la coneixença. Qui hagi seguit el nostre sumari de la filosofia crociana, no veurà en això paradoxa. Teorètic i pràctic no són dues coses separables una d'altra, perquè són dos moments del mateix Esperit, que és a la vegada en tot moment intuitiu, pensador i pràctic. «Coneixença i voluntat, teoria i pràctica no són dues paral·leles sinó dues línies tals que el cap de l'una es junta

amb la cua de l'altra» formen doncs, el cercol simbòlic de tota la filosofia crociana; no són una començament i altra fi; quiscuna de elles pot actuar de precedent i següent perquè són en tot instant precedent i següent ensems. Així com pensar el subjecte és pensar l'objecte, i el pensament és perquè aferma l'ésser mentre l'ésser és tal perquè aferma el pensament. Per ço el Croce diu amb paraula profunda per al significat de la seva filosofia: «en el principi no era el Verb, no era l'Acte: sinó el Verb de l'acte i l'acte del Verb».

Un segon article sobre les formes especials de l'activitat pràctica i que compendrà les importantíssimes conclusions crocianes sobre l'Economia, l'Ètica, el Principi Ètic i les Lleis, donarà fi a la nostra modesta exposició de la *Filosofia dello Spirito*.

J. FARRAN I MAYORAL

LIRICA CATALANA

Seria prematur dir res que limités la llibertat d'aquest poeta. Assenyalem de moment la voluntat amb què reacciona contra el virtuosisme colorista i el panteisme sensualitzant d'altres poetes de la jova escola catalana, amb una austeritat que arriba a fer obsessió els pensaments despulats i premioses les paraules economitzaes.

DESPRÉS DE MI, LA INDIFERÈNCIA

Quan una mà invisible, sens dolor,
em posarà una bena als ulls, sense violència,
i pararà el rellotge del meu pit
que compta els meus neguits,
sols quedarà de mi, un record
que borraràn les hores i l'absència.

Quin buit hauré deixat?
Qui plorarà, amb plò sincer, per ma partida?
Quin amic em donaria sa vida
per la meva tornà al món del Pecat?
Quina mà serà la que orgullosa
posarà terra damunt la meva fosa?

S'haurà acabat, ànsia de foll!,
els giravòlts sense repòs del món?
O seguirà rodant indiferent
i incipient del lloc a on va a parar?
Damunt la meva tomba hi durà el vent
la llavor del record o la que fa oblidar?

Tant m'és. Jo hauré passat
per ja mai més tornar. Jo hauré
obert mon ànima a tothom.
Hauré sigut aimat i potsé odiat.
Potser a l'odi perdurarà l'amor.
Sia el que vulga: Jo ja seré mort!

ELS VENTS

Tinc ma finestra de bat a bat oberta;
la marinada hi entra a dolls, plaent.
Mon esperit, a la frescor, desperta
sedent de submegir-se en tots els vents.

No cal pujar a la muntanya alta
per respirar l'aire elevat;
és el mateix un lloc que un altre,
si ton esperit és enlairat.

Si en soc de pobre que sols la ventada
repertudeix en mi, per desconort,
i la brisa pels jardins embaumada
passa sense sê experimentada
suau i absent com ho deu ser la mort.

NOVAMENT, ELS VENTS

Quan gaudeixo a l'anar
lliure, els cabells als vents;
sembla que les llavors que hi vaig plantar
hi creixeran així, més esplendents.

Com dansen els cabells esbojarrats
amb la ventada esfereïdora!
Prò és llavors se n'ha emportat
en sa fugida malfactoral...

EL CLAM HONEST

Pensar que, per a mi, no hi ha un món nou
per descobrir;
i que pot el vianant, si mon cant ou,
s'acovardir.

Deixeu que clami un cant de deslliurança
i d'esperança,
que l'entonar un cant de remembrança
a tothom cansa.

Vull oblidar el fet realitzat,
com fa l'amada
amb el sabor dels besos de l'amat
si l'ha besada.

L'haver un verb variat, com ho és la mar,
i com un cel,
on sia absent el vespral roserar,
és mon anhel.

Feu que sia la font que mai agota
son bell cantar;
i que mon cor, que pobrament degota
l'àmfora buida ompleni a gota a gota,
fins a vessar!

J. MILLÁS-RAURELL

EUDALD DURAN

En la mort d'aquest amic nostre, (1) esdevinguda sobtadament, al poc temps de la seva arribada a París, podria hom trobar-hi no sé quina acre reminiscència de les acaballes del vuitcents. I amb tot, Eudald Duran era fill de la reacció contra la Fi de segle.

La tèrbola herència del Romanticisme, que gravita encara sobre les nostres generacions, havia arrelat, profunda, en son esperit. Ell ho sabia, i del noble daler de alliberança se'n feia un deure i una obsessió.

Aquest vetllar tothora, inexorablement, la ruta de l'esperit, li comunicava sovint un aire d'aspriva altivesa. Mai una adulació no havia eixit dels seus llavis, i poques vegades celava la repulsió que envers algú sentia. Ambdues qualitats, en aquest temps de metòdic servilisme, li havien congriat sovint animadversions. Si la mort no fòs en això tan piadosa, poc gosaria a dir que a darrera seu no havia deixat altra cosa que benvolences.

Aquella mateixa sinceritat i la cordial efusió que amagava davall l'aparença dura i la fantasia exquisida feien la seva amistat imponderable. Quant a mi, haig d'escriure d'una coneixença fredament iniciada, alguna hora hostil, n'havia sorgit el riquíssim tresor d'amistat entranyable, de germania confortant.

La seva posició moral havia de traduir-se, en el terreny literari, en un objectivisme rigorós. En això flaubertià; com en la composició treballosa, com en la continència en publicar, com en la vocació feta sacerdoci, com en l'odi envers la immensa niciesa humana.

Ell sentia per Flaubert una devota predilecció. I és aquest galicisme, que finament traspua en la seva prosa, unit al seu pur barcelonisme, la característica essencial de la obra, parca i segura, que ens llega.

(1) En la mort d'aquest amic nostre, m'hauria plagut poder servir el dolorós silenci. Un cop demanades les meves paraules de recordança, jo no podia, però, negar-les.

L'avidesa d'obrirar nous horitzons, més amples, l'havia menat darrerament a sol·licitar una pensió per a Anglaterra. Impossibilitat de passar endavant decidí romandre a París. No volia usar dels cabals que l'Ajuntament de Barcelona li havia concedit per als seus estudis al Regne Unit i cercà els mitjans de guanyar-se la vida.

Una modestíssima cambra del carrer de l'Odeon li fou estatge. D'allí estant, sol amb els seus llibres i les seves infinides cabòries, guaitava l'incert avenir confiadament, per damunt de la fretura econòmica que l'estrenyia, per damunt de la tragèdia que l'envoltava: «Quines coses—m'escrivia en la seva última lletra—hauran passat quant ens tornem a veure? Què haurem fet l'un i l'altre? Misteri ple de llum que sols el temps pot desxifrar.»

Aquesta llum, que ell veia en el misteri—ple de tenebres—del seu esdevenidor, era de la vívida flama que duia en son esperit, presta a descloure's en poderoses irradiacions. «Sento—escrivia encara—una pila de forces, ignotes fins avui, començar a xiuxiuejar dintre meu; em sento capaç de fer alguna cosa que deixi rastre; la primera de les meves novel·les, per fi comença a dibuixar-se; quina alegria el dia que em posaré davant del paper! Dic la primera perquè darrera d'ella en veig moltes d'altres...»

Aquestes paraules, riques de segura ardidesa, eren l'afirmació de l'home que ha arribat, després de les hores doloroses i fecundes del dubte, a conèixer la seva pròpia excel·lència. D'aquesta, en són bona fermança les *Quatre Històries*, a les quals ell, altrement, concedia una valor molt secundària, qualificant-les—poc podiem imaginar-nos amb quina veritat de profecia—de testament literari dels seus vint-i-cinc anys. Elles són també testimoni de com ha estat bàrbarament truncada una vida que duia en la seva essència llevat de generosa fecunditat.

FERRAN SOLDEVILA

LLETRES

LLIBRE DE LES CORONES, per Llorenç Ribé, Pvre.

Dos eclesiàstics ocupen, dintre de les actuals lletres catalanes, dos llocs d'alt honor:

Mossen Frederic Clascar, el de la forta harmonia i Mossen Llorenç Ribé, el de l'harmonia graciosa.

Avui anotarem en els blanes d'un dels darrers llibres de poemes de Llorenç Ribé: Les Corones.

Hem escrit anotarem, i no comentarem, car els dits de la crítica ens semblen grollers per a tan sols *froler* l'exquisit aromat ramellet de flors deliciosament capollejant tot empolsinades de subtil polen amb les pristines botllofes de rosada tremolant hi encara...

Doncs, res d'afers de crítica ni de tecnologia poètica propiament dites. Res de clar-obscur. Tot a plena claror de mel.

I ja que ens hem proposat el desinteressat intent de fer participar la nostra dolça emoció de lector als tan com intel·ligents sensibles fidels de «La Revista», anirem copiant, antològicament, mentres rellegim aqueixos poemes, gosant tan sols, de quan en quan, riscar-hi una reduïda frase, un breu mot marginal.

Obrint el llibre hi veiem com el poeta Llorenç Ribé *servent de Crist* pren el màgic pinzell i *fa florir*:

«La Passió cruenta de Santa Agnès:

Jamai un coll tan dolç i blanc
ha mocegat l'espasa impia;
mai el coltell ha begut sang
amb més intensa glotonia.»

«A Santa Emerenciana:

Vora el sepulcre recent
d'Agnès, anyella candent,
mentre la mort li demana,
cau, laureada de sang
que inunda son vestit blanc
l'amiga Emerenciana.»

El poeta parla d'una «gentil dispersió de núvols blancs» en «L'Extasi del Lliri».

«A Santa Maria del Camí» invoca:

«En l'error de mon destí
siau-me infal·lible guia,
O, Estel, O, Santa Maria
del Camí.»

«En honor de Madona de Montpeller» una música sonora, ritmada a la llatina, que fa ressortir aristocràtica i esvelta com una figura d'escola de Fontainebleau mística, l'heroïna:

«Pàl·lida, gran, i magra de dejunis».

Del «Triple turment de Santa Tecla»:

«Tecla fou una rosada
sobre el foc.»

Quin harmoniós i plàcid caminar cristià el que ens descriu el poeta en «Hora foscant»:

«El camí de la masia
és cap al tard, O, Jesús,
ple de vostra companyia
com el camí d'Emmaus.»

Tot a citar, si ens fos possible, del poema «A Santa Eulària, Sarrianesa», amb aquesta estampa d'Hiroshigué:

«...volior suau
de blanc plomissó la neu cau en pau...
i del somris del cel la terra s'argenta.»

En «Santa Llúcia Màrtir, Orfa de llum», hi trobem aquest concepte sofoclià.

«us ve de la llum del cor
i us regala per la cara.»

Popular de vella estampa estilitzada ascensió la de «Les Verges de les Roques»:

«les tres volaren al cel
damunt l'ala d'una flama.»

En «Ara és Juny...» s'hi couen al sol groc «els bells blats de Samària.»

I en un altre retaule «Antifonari de la gloriosa Verge i Màrtir Santa Cecília», l'aixarop vermell de «les magranes de la Sulamita» s'hi destil·la...

En el mateix «Antifonari», ens presenta el poeta a la Verge i Màrtir Santa, reclosa:

«Quan per l'alt finestró
obert al cel de la presó reclosa,
l'Aurora guaita amb cara de claró
i llença als presos la primera rosa.»

...Ens venen a la memòria les estrofes de Verlaine des de la presó de Bèlgica:

«Le ciel, est par-dessus le toit,
Si bleu, si calme!
Un arbre, par-dessus le toit
Berce sa palme.»

...Mes, tràgicament, vet-aquí que de sobte:

«Amb tres cops de destrat
Cecília el coll inclina
ferit, com una tija lilial,
no arrencat de l'espatlla alabastrina.»

L'«Antifonari» fineix mortuori, deliciosa-ment:

«i sobre el marbre que li fa de jaç
tombà sa testa sobre el braç
i s'adormí amb gest de coloma.»

Així també fineix el llibre de «Les Corones».

* * *

...¿No trobes, *my dear*, que les harmòniques lineals de Mossèn Ribé graciosament plenes amb les colors més purament, blaves i roses imaginables, no trobes, repetesc, que fan pensar amb el seu llunyà germà Beat Frà Angèlic?

J.-M. JUNOY

ARTS PLASTIQUES

ELS DEIXEBLES D'EN GAUDÍ

FRANCISCO BERENGUER

¡Quan un se'n recorda del *senyor Francisco*, tan bon home, i tan gran artista! Artista reflexe, potser sí. Un gran arquitecte de qui parlarem un altre dia, va dir tot referint-se a aquest home, company de treball d'En Gaudí des de qui-sap-els anys: «El senyor Berenguer, ja ho crec que val força, però la lluna ¿quina llum daria si no tingués el sol?»

En tota l'obra d'aquest gran Berenguer s'hi veu això mateix: el poder del contacte; ell ne sortia victoriós de la influència tan directa de les creacions gaudinianes; ell hi treballava amb En Gaudí; i mentres estava amb aquest feia *Gaudí*; seguia la obra del seu mestre en tota la extensió; res li passava per alt: des de la forma darrerament concebuda fins a la estructura nova, des de les darreres adquisicions de cultura litúrgica que el seu mestre acabava de fer fins al més petit detall d'administració de l'obra del gran temple, tot era comprès per la seva desperta intel·ligència. Ell, reposat, anava fent números i anava estudiant estructures. No era vident com el seu mestre i company, però era comprensiu en manera extraordinària. Era un *braç* d'En Gaudí del qual podia aquest descansadament disposar. «Pare Genís, he quedat manco» va dir el poderós arquitecte al sacerdot de Sant Felip, en ocasió de la mort del qui tant l'ajudava, del membre de les societats religioses i carlines que a Gràcia hi havia. Ell, tota la tarda capficat en les obres de la Sagrada Família, tot el dematí capficat en les obres que per compte propi o de un tal arquitecte Pascual anava realitzant, encara tenia temps, en arribant al vespre, d'anar a sessió d'alguna de les varies entitats i d'educar a la fillada amb talent i amb amor. Era un bon home! Això és el que es diu tot seguit en evocar, un que el conegués, la seva figura. El record que d'ell servo és un record gratíssim. Amb quin gust, amb quina emoció vaig conèixer un dia, en l'obrador de la Sagrada Família, aquelles formes tan vivíssimes de la part baixa del Palau Episcopal d'Astorga (unes fotografies petites i moltes d'elles, em sembla, esgrogueïdes), i que recordo em van deixar

parat per la llur intensa senzillesa—aquells escuts i aquells portals tan precisos, tan marcats, tan rematadament castellans i al mateix temps tan marcadament distints de la voluble ornamentació castellana: com si diguéssim la comprensió fonda, íntima de l'esperit de la raça de Castella, feta per un geni que ha nascut en lès ribes de la mar mediterrània.— I el senyor Berenguer és qui va dar-me aquest gust tan gros de conèixe-les. El senyor Berenguer, que tenia en un armariet a la Sagrada Família, guardada, una americana vella que en donar-se al treball se la posava. Tan bon home, ple de seny! Cap a les darreries de la vida estava molt cansat; no podia treballar tan seguit, que es fadigava; jo, una mala senyal per un home tan metòdic! Vet-aquí que d'un plegat aquell sant home va morir; jo no sé del que va morir ¿pot-ser d'un atac violent de feridura? I jo vaig anar a veure el seu cadavre... I don Anton el va besar...

Quan el senyor Berenguer treballava pel seu compte o bé ajudava a l'arquitecte Pascual molt especialment en la part decorativa, tenia, dintre'l gaudinisme, una personalitat força marcada. Res de les formes genials del seu mestre; fins en les llibertats amb tendència a la forma realista, de les quals molts exemples poden veure's sobretot a Sant Josep de la Muntanya, no hi tenim de buscar l'amplitud de concepció, sinó un detallisme originalíssim, variadíssim, com a resultat d'una dansa d'idees molt gentil. Ell té d'estilitzar-ho tot; fins els núvols tots blanquets que poden veure's en el Sant Josep *de les cartes* esdevenen uns motius florals amb els riçadets que d'ell són característics, i amb major bon acert realitzats que la part de més amunt de l'altar major a la capella gran, que les agulles que en aquesta capella mateixa són remat a les trones, i que alguns altres detalls en excés naturalistes.

Maldament el seu autor fos un refinat en els jocs més subtils ornamentals, la creació d'En Berenguer sempre té el posat de senzillesa. ¡Com se les tenia de pensar aquest bon home per a compondre façanes al llarg del carrer de Salmeron! ¡Quantes vegades en aquestes façanes no s'hi veu l'encaixament gaudinià,

aquell encaixament definitiu del nostre mestre que hi ha a la casa Güell i a la casa del carrer de les Carolines! I amb tot i això els motius ornamentals d'En Berenguer tan propis, motius a tot arreu—fins allavors inèdits—, en la pedra i en el ferro, sobretot en la fusta com la més indicada per la pròpia estructura a l'encaixament de referència. Es veritat que devegades donava solucions absurdes en els remats de les cases sobretot—serveixi d'exemple aquell remat amb l'any posat verticalment que pot contemplar-se en el carrer Major de Gràcia i número 13—, però amb tot i això ¡quina noblesa no va donar amb la seva obra original—*original*, fixem-nos bé—an aquest genre atrotinat com és encara a Barcelona el projectar les cases de lloguer!

La senzillesa d'En Berenguer es manifesta per manera eloqüent en la façana del Centre

EXPOSICIONS

TERESA ROMERO

Situem-nos bé. Es tracta realment d'un «cas»? Evidentment que sí; es tracta d'un «cas» amb totes ses conseqüències.

Contempli's el conjunt de quadres que integra la Exposició que darrerament s'ha exhibit a les Galeries Layetanes; examini's bé el valor de cada obra sola amb relació amb el tot; escolti's bé la explicació que la mateixa artista dóna a propòsit de la seva producció, i necessàriament es convindrà que estem davant d'un «cas», gens vulgar, dintre de la nostra pintura; «cas» d'intuïció o del que es vulga. Tal vegada, endintzant-nos més, trobaríem com a analogia i fins com a punt de partida, certs fenòmens psíquics que ens explicarien el perquè d'aquest «cas». Mes entenent que no és aquesta precisament la ocasió d'esbrinar els orígens—per altra part molt dignes de tenir-se en compte—ens atindrem a la realitat experimental de les coses; a lo que contempla l'espectador en l'obra exposada.

Lo evident, lo innegable és que aquesta senyora, sense estudis, sense preparació de cap mena, en pocs mesos ha pintat una nodrida col·lecció de quadros altament interessants i suggestius.

Hem de rendir, doncs, tenint en compte lo que determina aquesta realitat experimental,

Moral Instructiu de Gràcia; la seva gran aptitud per a enquibir les cases de lloguer (sens devenir banal ni malmetre la línia) en la illa de cases, i en harmonia amb la via pública, en les cases de la Rambla de Catalunya 92 i 94; la senzilla nobilitat de la seva decoració en la casa de camp Güell a la Colònia; i la obra respectuosa i original, sens perjudici de la formosor del punt escollit per a aixecar la obra, en els cellers que, per al senyor Güell, en la costa de Garraf En Berenguer va fer-hi.

Una de les obres més migrades d'aquest mestre és la Casa del Parc Güell, que habita don Anton, i que no resisteix la comparació amb les profundes harmonies que poden allí veure's entre'l cel i les muntanyes i les obres d'En Gaudí.

JOSEP F. RAFOLS

culte a l'instint; i creure, una vegada més, que en determinades circumstàncies la força intuitiva pot fer meravelles.

Els qui han mirat l'obra de la Teresa Romero amb els mateixos ulls amb què es miren i jutgen tantes i tantes coses en l'ordre corrent de la pintura, no l'han vista bé.

Abans que tot, cal tenir en compte que en l'obra d'aquesta senyora el «saber» no hi compta. No hi han pensat en això? Es que és un tant *embrionari*, se'ns podrà contestar. Allavors objectarem que, essent art al fi, el preferim així a un art definitiu que no sia art. El preferim així, perquè campa lliurement, sense cap destorb, perquè no és fill de cap «credo» pictòric, que a força d'extremar el cultiu, mata, a la fi, la planta humana.

Convé considerar tota obra humana i especialment tota obra d'art com a producte quals caràcters i causes precisa investigar i assenyalar. Per això, res més injust i arbitrari que el *crític* se decanti per *aquesta* tendència més que per *aquella*. Que es deixi a tothom en llibertat completa perquè dongui sortida a sós propis impulsos, a sós naturals sentiments i que, en conseqüència, escollint de lo creat el que més s'avingui al seu temperament, el que més s'adapti a les seves aptituds, formi la seva personalitat, clara i ben definida. L'esperit del crític, obert a totes les corrents, ha de mostrar

simpatia per totes les manifestacions de l'art que sien personals i ben encaminades, fins aquelles que més oposades sien a la seva pròpia visió, considerant, en fi, que tot el que canta la Bellesa, és una enlairada manifestació de l'esperit humà.

L'obra de la Teresa Romero és força més interessant que les de molts que pinten i que fins se'ls considera de bellesa i espontaneïtat.

Es tot un esclat. Resulta distingida i simpàtica: la major part dels quadres captiven perquè la visió de la Naturalesa que s'hi reflexa és enlairada i alhora personal. Els motius són interessants, i la manera que té de «tallar-los» revela distinció en l'artista generalment, tots els quadres tenen bellesa de color i certa exuberància de matisos que els fa atractius.

Hi ha, entre altres coses notables, visions de Montserrat on, fragmentàriament, s'hi veuen coses resoltes, definitives. També són dignes de senyalar-se els quadres de natura morta («Bodegons»), veritablement esplèndits. Contenen aquests quadres coses definitives. La relació de valors assoleix en ells veritable importància.

¿Que juntament amb aquests quadres n'exhibeix d'altres evidentment inferiors? Quin dubte hi ha! Mes també és precís reconèixer que en el tot de la obra de la Teresa Romero, malgrat l'absència de la «ciència del saber fer» i de l'«ofici» del professional hi batega quelcom del «foc sagrat» que integra tota aquella producció humana que s'enlaira per damunt de la vulgaritat regnant. Per això pot afirmar-se que es tracta d'un veritable «cas».

Jo soc dels que condemnen tanta i tanta producció inútil que s'exhibeix constantment. Jo soc dels que creuen que quan no's porta «foc sagrat», no s'ha de pintar.

Doncs bé: jo'm permeto aconsellar a la Teresa Romero que, reduint i, alhora, intensificant la seva producció, pinti... que pinti sempre.

CARLES JUÑER

ITURRINO

Per acabar de desmentir la seva naturalesa espiritual d'afrancesat, Iturrino ha pintat dones nues. Els cavalls i els braus i els jardins an-

dalusos podien desviar el criteri de l'observador amb la sugestió pintoresca del tema. Les dones nues no poden enganyar a ningú, i acaben de situar al pintor basc en un iberisme inabordable per totes les *calmeries* de l'esperit francès. Això el fa tot al contrari d'un eròtic i d'un sensual, sense caure tampoc a l'altra banda, a la fisiologia crua. Iturrino mou les dones com els cavalls, a remats, amb una fortalesa que és més sana que el pudor. Però aquesta fortalesa total té els seus inconvenients perquè es tradueix sovint en hostilitat, una hostilitat epidèrmica de terriça sense coure. Tot sia en bé del color que queda més honrat i no's fa concessions a si mateix amb matitzacions afrodisíaqes de les que Renoir en fou el mestre únic.

PINTURA SUECA

Diem pintura sueca en comptes de dir simplement pintors suecs. Es diuen Bertil Damm, Hodar Jönzen, Folke Oström. No són gaire interessants. En ple impressionisme ja Zorn no ens feien el pes. El més just que se'n pot dir i a la vegada més polít perquè és encloure els tres en la mateixa classificació objectiva és el que n'ha dit Josep-M. Junoy: «B. D. taca amb empenta, H. J. taca amb optimisme i F. O. taca amb anhel».

PINTURA MALLORQUINA

Dos pintors mallorquins. L'un presentat per J. M. de Sagarra: Bartomeu Ferrà. L'altre, per Gabriel Alomar: F. Gelabert. Els dos són paisatgistes a la lírica manera mallorquina. Els dos usen dels procediments ja molt usats de l'impressionisme, sense treure'n cap novetat d'expressió. Els dos veuen el paisatge amb els mateixos colors simples i afalagadors. Ferrà és més tendre, més amable. Gelabert és més sec malgrat la pinzellada espessa i enganyadora. Cap dels dos té, però, aquella vibració del paisatge mallorquí que copçà Joaquim Mir. En la pintura de Gelabert l'absència de vibració arriba a momificar el paisatge.

EDUARD M. PUIG

DIETARI ESPIRITUAL

Assanyalem amb joia la publicació de la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra feta per l'Institut.

Fins ara escriure malament podia ésser insuficiència personal dels autors. D'ara endavant serà pecat de peresa.

En Pompeu Fabra guanya la normalitat disciplinada del català. La qual cosa es més que guanyar-ne la llibertat.

Hem vist *Les écrits nouveaux* revista francesa el primer número de la qual aplega noms com els de la Comtesse de Noailles, André Gide, Carl Spitteler, etc.

Bella lletra Cochín en les cobertes i en les pàgines d'anunci. Bella lletra que coneixíem de les edicions de les poesies d'un dels nostres poetes.

En el segon número els noms de Tristan Derème i André Suarés.

El conjunt, excessivament amable; una mica fatigat i amb un pic de preciosisme aristocratitzant d'esquerra.

Per a que l'èxit del nostre Almanac per a 1918 no ens envanís massa, un caixista que està per sobre del bé i del mal, convertí l'enumeració de noms estrangers del «Pronòstic d'Any Nou» en un veritable pim-pam-pum ortogràfic. Ens feu dir Sumicelli en lloc de Mini-

celli, Pierre de la Vigne en lloc de Pier de la Vigne, Dornaudat en lloc de Darnaudat, Duen la Rochelle per Drieu la Rochelle, Termysson per Tennysson i Tehmel en comptes de Dehmel. La cultura del llegidor haurà fet lleu aquesta deficiència material que fa més benèvoles les paraules d'afecte i els encoratjaments cordials que hem rebut amb motiu de la nostra publicació.

Els partidismes ultrancers, un dia l'un i un dia l'altre, no saben avenir-se de la nostra posició lliure en l'actual conflicte mundial. Cap d'ells, però, ens acorrallarà al costat contrari ni de cap d'ells acceptem conversa si no saben treure's aquest aire de consulat, amb què ens agredeixen. Nosaltres volem fer una revista catalana ben oberta a tots els corrents. Per això preferim la Direcció als directors i signem els nostres escrits.

En una de les vinentes edicions repartirem l'índex de l'any MCMXVII que no havia estat fet, encara.

Els que vulguin enquadrar la colecció del XVII poden remetre-la, tan tost es publiqui l'índex, a la nostra Administració, Corts Catalanes, 613, baixos, junt amb tres pessetes, import de l'enquadració.

ESCOLA D'ART
DIRECCIÓ: IGNASI MALLOL

PINTORS : ESCULTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS
C. CUCURULLA, IV - II

JOIERIA, ARGENTERIA
I ESMALTS D'ART

DE

**RAMON
SUNYER**

Corts Catalanes, 643.-BARCELONA

VELL I NOU

Revista quinzenal d'art

Trimestre: 2 ptes.

Adm. Corts Catalanes, 613

Quaderns d'estudi

Publicació mensual

Any: 4 pessetes

Adm.: Urgell, 187

**GALERIES
LAIE T A N E S**

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS : EXPOSICIONS : LLIBRERIA D'ART
CAVES DE VINS : ART MODERN

PUBLICACIONES DE LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - BARCELONA

ESTÁ A LA VENDA

MORALITATS I PRETEXTOS

DE J. M. LOPEZ-PICÓ

HA SORTIT

ALMANAC DE "LA REVISTA"

PER A MCMXVIII

CONTÉ POEMES de Josep Carner, M. López-Picó, Clementina Arderiu, Josep M. de Sagarra, Llorenç Ribes, Ferran Soldevila, Ventura Gassol, Ll. Bertran i Pijoan, Mercè Vila, Guerau de Liost, Joan Arús, Josep Lleonart, Alexandre Plana, Joaquim Folguera, Ramon Rucabado, Francesc Sitjà, Carles Riba, Marian Manent, Carles Soldevila, Josep M. Junoy, Joaquim Folch i Torres, V. Solé de Sojo, J. Millàs-Raurell, Josep V. Foix, etc.

CONTÉ NOTES, ARTICLES, TRADUCCIONS de Eugeni d'Ors, Francesc Pujols, M. de Montoliu, L. Nicolau d'Oliver, Miquel Ferrà, Enric Jardí, A. Rovira i Virgili, J. Farran i Mayoral, Martí Esteve, Marc Ferrer, Josep F. Ràfols, Eduard M. Puig, etc.

CONTÉ DIBUIXOS de Isidre Nonell, Pau Picasso, Ricart Canals, Pere Inglada, Joaquim Sunyer, Xavier Nogués, Domènec Carles, Enric Casanovas, Torres Garcia, Manuel Hugué, Joan Colom, F. Gimeno, Josep Aragay, Francesc Vayreda, Josep Obiols, J. M. Marquès-Puig, Josep de Togores, Manel Cano, Rafel Benet, Enric C. Ricart, Rafel Sala, Jaume Guàrdia, Joan Miró, F. Domingo, Ramon Sunyer, etc.

CONTÉ AUTÓGRAFS INÉDITS de Jascinte Verdaguer, M. Milà i Fontanals, Emili Vilanova, Joan Maragall, Josep Torras i Bages i Enric Prat de la Riba.

CONTÉ UNA CANÇÓ de Robert Gerhard.

L'ALMANAC DE «LA REVISTA» val dugues pessetes, i s'envia, a canvi del seu import, a tots els subscriptors del periòdic. Als que no el vulguin, per a evitar confusions, agraïrem que omplin la papereta d'avis que acompanyava el nombre passat. L'Almanac es ven també en els Kiosks i Llibreries, però cal recomanar als llegidors que desitgin adquirir-lo, que s'apressin a fer-ho car el tiratge ha sigut limitat.